

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ЧАРОЛИЈА“ ВРШАЦ

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Вршац, 2020. године

СТРУКТУРА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Уводне напомене

I. Портрет установе

1. Локално окружење установе
2. Организациона структура установе
3. Култура установе

II. Предшколска установа као место реалног програма васпитно-образовног рада

1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења
2. Врсте програма и услуга
3. Физичко окружење као димензија програма

III. Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

1. Партнерство са породицом
2. Повезаност са локалном заједницом
3. Рад са децом и породицама из осетљивих група
4. Транзиција и континуитет

IV. Предшколска установа као место рефлексивне праксе

1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање
2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

На основу чл. 58. и чл. 119. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020), чл. 17 Закона о предшколском васпитању и образовању ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 – др. закон, 95/2018 – др. Закон и 10/2019) и чл. 43. Статута предшколске установе „Чаролија“ Вршац, Управни одбор ПУ „Чаролија Вршац, на својој седници од _____, доноси

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ЧАРОЛИЈА“ ВРШАЦ

Уводне напомене

Предшколски програм сачињен је на основу Закона о основама система образовања и васпитања, Закона о предшколском васпитању и образовању и Правилника о општим основама предшколског васпитања и образовања. Заснован је на анализи програмских активности у протеклом периоду, процени ефеката мера за унапређивање квалитета рада, сагледавању потреба породица и деце, специфичностима предшколске установе и потенцијалима локалне заједнице. Заснован на Општим основама предшколског васпитања и образовања, документ представља полазиште за флексибилно прилагођавање и конкретизовање концепције у складу са контекстом групе и вртића. Његова функција је пружање основе за развијање квалитетног реалног програма, усклађеног са специфичностима установе и локалне средине, чији ће главни циљ бити остваривање добробити деце.

I. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

1. Локално окружење

Да би се боље разумео данашњи положај предшколске установе у локалној заједници важно је истаћи да Вршац има дугу традицију рада са децом предшколског узраста. Она датира од 1870. године, када је у граду отворено прво забавиште за немачку децу, тзв. Фреблова малодечија школа, у садашњој згради Градског музеја. Први подаци о раду обданишта у Вршцу потичу из 1934. године, а под називом „Дечји вртић“ установа је постојала од 1992. до 2012. године. Од радне 2012/13. год. Установа носи назив Предшколска установа „Чаролија“ Вршац.

Данас је Вршац, са својим окружењем, општина која се убраја у економски развијеније у нашој земљи. Економски статус града пружа могућности да се он из године у годину све више развија, што се одражава на његов изглед и садржаје које нуди својим житељима.

Велики број зелених површина у граду, уређена шеталишта, велики градски парк, на који се просторно надовезује стадион, као и понос Вршчана, Вршачки брег са средњовековним утврђењем, чувеном вршачком кулом, чине Вршац живописним и

пријатним местом за боравак. На ободима Вршачких планина простиру се виногради, по којима је град надалеко познат. Индустрије вина, лекова и слаткиша су оно по чему нас други препознају. Пешачка зона у центру града окружена је старим зградама раскошне и за овај крај препознатљиве архитектуре, и представља омиљено место за шетњу и дружење, нарочито младих и родитеља са малом децом.

Као седиште Банатске епархије, Вршац се дичи Владичанским двором, као и лепим црквама и манастирима који се налазе у непосредном окружењу. Град има професионално позориште које носи име чувеног Вршчанина - Стерије, Градску библиотеку, Градски музеј и музеј Апотеку на степеницама, Културни центар, музичку школу, културно-уметничка друштва. У граду активно делује Спортски савез, постоје терени и сале за различите спортове, а у центру "Миленијум", који нуди различите спортско-рекреативне садржаје, могу се пратити спортски, културно-уметнички и музички догађаји.

У Вршцу постоји Висока школа струковних студија за образовање васпитача, са којом Вртић остварује узајамну сарадњу. У граду је пет основних школа, које су лоциране у близини наших вртића, чиме је и просторно подстакнута професионална сарадња васпитача и учитеља, а деци олакшан прелазак из вртића у школу. Активну сарадњу предшколска установа остварује и са ШОСО „Јелена Варјашки“, као и са удружењем за помоћ особама са интелектуалном ометеношћу „Отворено срце света“.

Слика Вршца не би била потпуна ако не бисмо споменули знамените Вршчане који су својим радом и стваралаштвом обележили његову историју – Феликс Милекер, Стерија, Паја Јовановић, Васко Попа, Бора Костић, Драгиша Брашован, сваки у својој области, дали су допринос који им је осигурао вечно трајање.

Оно што битно одређује вршачку општину и гради њен јединствени лик је чињеница да на њеној територији живи велики број различитих националности. То богатство језика, култура и обичаја, које се брижљиво негује и чува, уграђено је у лични идентитет сваког од нас, а узајамни односи засновани су на прихватању, уважавању и толеранцији.

Све наведено чини контекст у којем одрастају мали Вршчани. Везе са окружењем најпре се остварују у оквирима које одређује породица, да би се, поласком детета у вртић, оно укључило у процесе којима се те везе проширују и даље обогаћују. Ми у предшколској установи се трудимо да све расположиве ресурсе у окружењу (природне, културно-историјске, образовне, рекреативне...) у највећој могућој мери користимо, како бисмо код деце изградили осећање да припадају свом окружењу и да оно припада њима.

2. Организациона структура установе

Објекти установе:

Предшколска установа "Чаролија" обавља своју делатност у 9 објеката који се налазе у граду. Шест објекта је наменски изграђено, а три се налазе у зградама које су адаптиране за потребе збрињавања деце и васпитно-образовни рад.

Установа располаже просторним капацитетима за смештај 42 васпитне групе, одн. 1136 деце у једној смени. Међутим, када се у обзир узму законски критеријуми за одређивање броја деце у васпитним групама, као што су узраст деце, укљученост деце са сметњама и двојезичност, број деце коју Установа може да прими реално је мањи

Р. бр.	Назив објекта	Број објекта ката	Капацитети			Површина објекта м ²	Површина дворишта м ²	Адреса
			број рад. соба	број група	број деце			
1.	"Плави чуперак"	1	13	13	336	1859	1468	Ђуре Јакшића 3
1а	"Цврчак"	1	3	3	60	359		
2.	"Колибри"	1	3	3	90	310	1055	Стевана Немање 70
3.	"Бамби"	1	3	3	85	241	2923	Султане Циук бб
4.	"Бубамара"	1	6	6	185	601	2287	Жарка Зрењанина 87
5.	"Лептирић"	1	4	4	120	271	321	Трг Николе Пашића 2
6.	"Пчелица"	1	2	2	60	241	3316	Милоша Обилића бб
7.	"Детлић"	1	5	5	140	712	3325	Хемоград
8.	„Звончица“	1	3	3	60	221	976	Стевана Мокрањца бб
Укупно		9	42	42	1136	4815	15671	

Узимајући у обзир да потребе родитеља за организованим облицима збрињавања деце превазилазе расположиве капацитете вртића, полудневни боравак се у неким објектима организује двосменски, Упркос томе што су просторни капацитети установе у последњих десет година значајно повећани, проценат деце на листи чекања за упис износи око 9%.

У складу са тренутним могућностима и расположивим капацитетима, Установа организује рад за 43 васпитне групе деце узраста од 1 до 5,5 година. Деца јасленог узраста, од 1 до 3 године, распоређена су, на основу изјашњавања родитеља, у 4 објекта: „Плави чуперак“, „Цврчак“, „Детлић“ и „Звончица“. За децу узраста од 3 године до поласка у школу, која су на целодневном боравку, на располагању је 7 вртића, а за децу узраста од 5,5 година која похађају ППП на полудневном боравку доступно је 6 вртића. Међутим, однос броја група целодневног и полудневног боравка може да буде променљив и коначно се утврђује након завршеног уписа, у зависности од потреба породица за одређеним обликом боравка. Родитељи се опредељују за целодневни боравак у трајању од 11 сати, или полудневни у трајању од 4 сата, уколико немају потребу за продуженим боравком детета.

Рад са децом са сметњама у развоју остварује се у редовним групама, уз организовање подршке коју, на основу процене интерресорне комисије, деци пружају дефектолози ШОСО „Јелена Варјашки“. У установи су ангажована и два члана Тима из локалне средине за помоћ деци са сметњама у развоју у образовним установама у Вршцу.

Кадар – структура и број:

Сви кадрови ангажовани за васпитно-образовни рад су квалификовани и стручно оспособљени за рад са децом. Са децом јасленог узраста раде медицинске сестре-васпитачи и васпитачи коју су специјализовани за јаслени узраст. Са децом узраста од 3 године до поласка у школу раде васпитачи са вишом и високом стручном спремом и васпитачи који имају специјализацију. Установа има једног стручног сарадника, психолога-педагога, а на месту директора и помоћника директора налазе се васпитачи са специјализацијом. О квалитету исхране деце стара се сарадник за исхрану – нутрициониста, а послове превентивне здравствене заштите обавља медицинска сестра – сарадник за ПЗЗ.

Кадровска структура

Р.бр.	Профил стручности	Број постојећих радника	Норматив	Одступања	
				+	-
1.	Директор	1	1		
2.	Помоћник директора	1	1		
3.	Стручни сарадник педагог-психолог	1	1,2496		0,2496
4.	Стручни сарадник другог профила (за ликовну, музичку уметност, физичко васпитање)	0	1		1
5.	Стручни сарадник за јавне набавке	0	1		1
6.	Сарадник за исхрану нутрициониста	1	1		
7.	Васпитач	56	57		1
8.	Медицинска сестра/васпитач у јаслицама	20	20,0000		
9.	Медицинска сестра за превентивну здравствену заштиту	1	3,0170		2,0170
10.	Секретар	1	1,0000		
11.	Административни, општи и финансијски послови	4	4,2000		0,2000
12.	Магационер	0	1		1
13.	Припремање хране	3	3,7500		0,7500
14.	Сервирање хране	4	6,0070		2,0070
15.	Одржавање хигијене	18	18,0000		

16.	Технички послови	4	4,2000		0,2000
Укупно		115	124,4236		9,4236

Језици на којима се остварује васпитно-образовни рад:

У једној васпитној групи полудневног боравка, у којој се реализује припремни предшколски програм, ради се двојезично, на српском и румунском језику, док се у свим осталим групама васпитно-образовни рад остварује на српском језику.

3. Култура установе

Наша мисија одређена је вредносним полазиштима „Година узлета“ – основа програма предшколског васпитања и образовања и одсликава оно у шта верујемо и што сматрамо вредним и важним, оно чему, као значајан део живота деце и породица, тежимо.

Ми у „Чаролији“, својим стручним компетенцијама и расположивим ресурсима, у партнерству са породицом, стварамо безбедно, пријатно и подстицајно окружење за боравак деце, код њих подстичемо самосталност, поверење у себе, радозналост, жељу за сазнавањем, креативност и слободу у изражавању мисли и осећања. Перспектива детета је основни покретач у грађењу програма заснованог на интегрисаном учењу и игри.

Градимо културу уважавања и узајамне сарадње, тимски рад и поделу лидерства. Подстичемо континуиран професионални развој, аутономију, креативност и професионалност и проактивно заступамо интересе деце и породица. Негујемо осећање припадности локалној заједници, толеранцију и поштовање различитости.

Мото: „Чаролија“ је место сусретања и заједничког живљења деце и одраслих, свет учења кроз игру и истраживања, а трагови учења виде се на деци и у простору вртића!

II. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Предшколска установа „Чаролија“ се континуирано развија у правцу демократске, инклузивне и рефлексивне праксе, градећи реални програм у конкретном контексту, заједничким учешћем деце и одраслих. Усмерени смо да подржимо добробит деце, породице и аутономију, креативност и професионалност практичара. Програм се гради кроз заједничко учешће свих учесника - деце породице и васпитача, у конкретном контексту заједнице којој сви припадамо, полазећи од концепције Основа програма. Програм није унапред прописан, већ је израњајући, јер се односи на конкретну децу,

њихове породице и развија се уважавајући специфичности животног окружења породица и вртића.

Циљ предшколског васпитања и образовања у односу на дете је подршка добробити детета кроз односе и делање. Наша установа је, вођена овим општим циљем, поставила развојне циљеве за период 2020-2026. који су усмерени на стварање подстицајног окружења за развој и учење деце, грађење квалитетних односа међу децом, одраслима и са локалном заједницом, развијање програма који ће бити заснован на реалним животним искуствима деце и усмерен на ситуације које су за њих смислене, оснаживање рефлексивности и тимског рада практичара и повезивање у истраживачку заједницу која гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

Смернице за креирање квалитетног реалног програма налазимо у принципима који су дати у „Годинама узлета“: принцип усмерености на односе, принцип животности, принцип интегрисаности, принцип аутентичности, принцип ангажованости и принцип партнерства.

Принципи развијања реалног програма подржавају грађење и неговање односа уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Заједништво је организовано око смислених ситуација (интегрисаног) учења које израћају из искуства, питања, догађаја, збивања у групи и заједници. Сваки члан заједнице је уважен у својој аутентичности. Негује се индивидуализовани приступ сваком детету, уз подршку деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих група. У развијању програма фокус је на уважавању перспективе деце и породице и повезивању са локалном заједницом.

Планирање и документовање

Планирање васпитно-образовног процеса настаје и развија се у заједништву деце, родитеља и васпитача. Програм који настаје је смислено повезан са контекстом и истраживањима релевантим деци и одраслима у заједници.

Планирање је тематско или пројектно, засновано на интегрисаном приступу учењу, у коме постоји јединство доживљаја, мисли и делања. Процес планирања је стваралачки (није унапред дат) и одражава реалност живота групе, смислен је заједници и доноси измене у простору и креираним ресурсима. Идеја за тему/пројекат може да проистекне из заједничких искустава која деле деца и одрасли, из дечје игре, из проблематике која заокупља децу, из уочених потреба и запитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у вртићу или окружењу. У процес планирања укључени су и родитељи, а васпитач планира места у локалној заједници у којима деца могу да проширују искуства везана за тему или пројекат. Циљ у планирању није долажење до брзог решења, или овладавање специфичним знањима, већ осмишљавање подршке процесу учења засноване на принципима развијања реалног програма.

Документовање омогућава видљивост програма и учења и развоја деце. Видљивост процеса учења је пре свега потребна деци како би могли да посматрају свој напредак у учењу, да договарају и праве претпоставке о будућем смеру истраживања. Сврха документовања је и континуирано грађење квалитета програма кроз критичко преиспитивање и рефлексивни приступ.

2. Понуда програма и услуга

Предшколска установа „Чаролија“, кроз сарадњу са локалном заједницом и родитељима, континуирано ради на повећавању обухвата деце, видљивости рада установе и промоцији значаја раног развоја. У оквиру редовних програма осмишљавамо и стварамо различите начине за пружање додатне подршке деци и породици и дајемо прилику деци да учествују у животу заједнице и користе могућности које она нуди као подстицај за учење и рани развој у циљу добробити читавог друштва.

У оквиру делатности Установе организовани су различити облици рада са децом: целодневни боравак за децу узраста 1-5,5 година, четворочасовни припремни програм, посебни и специјализовани програми.

Облици рада са децом

Објекат	Припремни предшколски програм				Целодневни боравак - јаслице		Целодневни боравак - обданиште		Укупно	
	целодневни боравак		4 сата		број група	број деце	број група	број деце	број група	број деце
	број група	број деце	број група	број деце						
"Плави чуперак"	3	85	1	24	3	56	6	161	13	326
"Колибри"	1	31	0	0	0	0	2	51	3	82
"Бамби"	0	0	2	46	0	0	2	53	4	99
"Бубамара"	1	30	1	28	0	0	4	102	6	160
"Лептирић"	1	21	1	27	0	0	2	50	4	98
"Пчелица"	0	0	1	27	0	0	1	25	2	52
"Детлић"	1	17	1	29	1	16	2	65	5	127
„Цврчак“	0	0	0	0	3	56	0	0	3	56
„Звончица“	0	0	0	0	3	55	0	0	3	55
Укупно	7	184	7	181	10	183	19	507	43	1055

Преглед планираних облика рада, број група и број деце

Облици рада	Број група	Број деце
Целодневни боравак 1-3 год.	10	183
Целодневни боравак 3-6,5 год.	26	691

Полудневни боравак 5,5-6,5 год.	7	181
Укупно	43	1055

Посебни и специјализовани програми

У оквиру реализације садржаја и активности заснованих на Основама програма предшколског васпитања и образовања, ПУ "Чаролија" остварује и посебне програме који имају за циљ богаћење садржаја васпитно-образовног рада са децом и пружање додатне подршке детету и породици.

<i>Програм</i>	<i>Носиоци активности</i>	<i>Реализатори</i>	<i>Динамика</i>	<i>Напомене</i>
Енглески језик	Дом омладине Вршца, васпитачи	Спољни сарадници - професори енглеског језика	Током школске године, два пута недељно у тајању од 30 мин, ван радног времена Установе	Програм плаћају родитељи
Луткарско -драмска радионица	Тим луткарско- драмске радионице, васпитачи	Васпитачице - чланице тима, родитељи, деца	По посебном плану рада	Тим израђује лутке и припрема луткарске и игране представе за децу Установе и децу ван Установе
Вртић у природи	Директор, Савет родитеља, васпитачи	Васпитачи	Једном годишње у трајању од 7 дана	Савет родитеља учествује у избору локалитета (на предлог васпитача) и агенције која организује пут и боравак.

3. Физичко окружење као димензија програма

Простори наших вртића су различити по величини и капацитету, неки се налазе у урбаним деловима града, а други су у природном окружењу. Сви вртићи имају дворишта и/или терасе. Оно што је заједничко за све просторе јесте да су безбедни и предвидиви, отворени и доступни. У оквиру сваког вртића, сви простори, унутрашњи и спољашњи су повезани и међусобно интегрисани, са флексибилном наменом. Простор одражава концепцију програма и нарочита пажња се посвећује сталном реструктурирању, развијању и обогаћивању простора, у партнерству са породицом и локалном заједницом.

Простор реалног програма није само *радна соба*. Он обухвата и свакодневно коришћење *отвореног простора* за игру и учење, *заједничке просторе у вртићу*, који пружају могућности за различите начине сусретања и заједничког учешћа деце различитих узраста и других одраслих, као и *различита места у локалној заједници* као

места активног учешћа деце. Простор је променљив и динамичан. Приступачан је деци, подстицајан, инспиративан и омогућава деци да бирају активности и садржаје и начине груписања - могу да раде заједно и сарађују, али и да се осаме и да самостално користе материјале на различите начине. Деца имају могућност да реорганизују простор, уређују га, истражују, креирају, стварају. На тај начин деца граде лични и групни идентитет и добијају прилику да се осете уважено и одговорно, а пре свега имају мноштво прилика да уживају и да се радују.

Простор је организован тако да садржи различите просторне целине. Промене у простору резултат су истраживања иницираних дечјим питањима, игром и пројектима које као мале заједнице развијају. Материјали који се могу наћи у простору су природни, дрвени, пластични, рециклажни и други који омогућавају вишенаменско коришћење и подстичу дечју машту и креативност. Осим играчака и материјала са вишенаменском употребом (рестлова), у простору се могу пронаћи и реални предмети који омогућавају деци непосредан доживљај стварности. Двориште и сви простори вртића су места за игру и учење и одражавају концепцију Основа програма. Функције свега изложеног у простору су истраживање, видљивост програма, персонализованост (даје слику идентитета групе и појединаца), и подстицање заједничког учешћа свих актера (деце и одраслих у вртићу и заједници).

Временска организација је флексибилна у односу на структурирање редоследа и трајања различитих ситуација и активности у вртићима. Дневни ритам активности је устаљен, што омогућава предвидљивост и помаже деци да стекну дневне рутине. Свакодневне активности (обедовање, спавање, боравак напољу...) се планирају у дијалогу са породицом и локалном заједницом, а у складу са потребама деце. Уважавају се индивидуалне разлике (у вези са исхраном, одмором) које подржавају дечју добробит. Промисља се о начинима договарања са децом о правилима везаним за рутине и подстиче самосталност деце у обављању рутина.

III. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

1. Партнерство са породицом

Породица је примарни и најважнији васпитач деце. Партнерство са породицом се гради кроз узајамно поверење и поштовање, сталну отворену комуникацију и дијалог, као и препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране путем неговања емпатије, осетљивости и уважавања различитих перспектива. Оно се огледа и у заједничком доношењу одлука, као и спремности на договоре и промене. Неговањем рефлексивности у раду практичари унапређују своје компетенције које се односе управо на развијање партнерства са породицом, кроз дијалог и размену у оквиру малих заједница практичара на нивоу вртића и установе.

Родитељи су укључени у процес рада и вредновања квалитета Установе у оквиру следећих саветодавних и стручних тела: Савет родитеља, Тим за развојно планирање, и Тим за самовредновање, а у наредном периоду настојаћемо да представнике родитеља укључимо и подстакнемо на активност и у осталим тимовима у установи. Разматрајући актуелна питања из живота Установе која се тичу њихове деце, породице учествују у доношењу одлука, решавању проблема, превазилажењу изазова, унапређивању квалитета

рада. Поред учешћа родитеља у раду саветодавних и стручних тела, подржава се активно учешће породице у непосредном животу и раду вртића. Стварају се могућности и прилике да породице одлучују и активно доприносе васпитању и образовању своје деце: родитељски састанци, осмишљавање и реализовање различитих радионица, неговање родитељских иницијатива, часопис за родитеље деце јасленог узраста, креирање постера, штампаних и видео материјала којима се родитељи позивају на учешће.

Предвиђени су различити видови сарадње са родитељима, као и бројне прилике за заједничко живљење, дружење и грађење квалитетних односа, међусобно упознавање и размену. Партнерство се гради од почетка, већ на првим родитељским састанцима. Припремљени су и информатори о процесу адаптације, игри, иницијативи, организацији живота и рада у вртићу; упитници о навикама и особинама детета. Индивидуални (саветодавни, информативни...) разговори и подршка родитељским компетенцијама од стране васпитача, мед. сестара-васпитача и стручног сарадника су породици на располагању свакодневно. Континуирано се остварује сарадња и размена информација о развоју и напредовању и социјалном функционисању детета унутар наших вртића и са другим институцијама које се баве бригом о деци (школа, центар за социјални рад, интересорна комисија), током свих транзиционих периода.

2. Повезаност са локалном заједницом

Локална заједница чини друштвени и културни контекст у коме дете одраста, као и шире окружење које обухвата физичку и социјалну средину (различите установе, институције, организације, различите социјалне групе). За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење - породица, вртић и друге институције и места које посећује (дом здравља, места за изласке и забаву, продавнице, игралишта и сл.).

Захваљујући свом проактивном приступу, предшколска установа „Чаролија“ је видљиви субјект, активан партнер и учесник у дешавањима у граду. Деца учешћем у заједници, користећи њене ресурсе и просторе, развијају нова знања, осећање припадништва и заједничког социјалног учешћа, властиту вредност и идентитет. Наша установа тежи повећању видљивости и промовисању значаја квалитетног раног васпитања и образовања у заједници, континуирано развијајући сарадњу, партнерство, и умрежавање са свим актерима који доприносе подршци раног развоја деце. Креирањем подстицајнијих услова за децу и породицу подржавају се добробити, остварују међусобни позитивни утицаји и дугорочно подиже општи квалитет живота у заједници. Тежимо да промовишемо слику о детету као компетентној, активној особи која има право и могућности да активно учествује у обликовању заједнице у којој живи. Установа користи различите ресурсе и просторе у заједници за реализацију активности (отворене просторе, институције образовања, културе и спорта итд.) и учествује у различитим дешавањима у локалној заједници (прославе, фестивали, акције). Промовисање Установе у локалној заједници остварује се и кроз учешће у многобројним акцијама и манифестацијама у граду и кроз повезивање са другим образовним програмима и организацијама које се баве децом и породицом.

Континуирана сарадња видљива је и у партнерствима и сарадњи са другим институцијама: установама културе, установама спорта и рекреације, струковним удружењима, удружењима грађана, организацијама и савезима. Предшколска установа

остварује партнерство и сарадњу и са привредним, пословним и услужним организацијама, које пружају подршку у реализацији неких активности или акција.

Отвореност Установе огледа се и кроз присуство волонтера и студената (васпитача, психолога, логопеда, дефектолога) који реализују стручну праксу, стичу радно искуство и реализују истраживачке пројекте у вртићима. Сарадња Установе и основних школа се континуирано одвија кроз посете предшколске деце школама, заједничко учешће на манифестацијама, као и кроз посете учитеља и школске деце вртићима и заједничке састанке стручних сарадника школе, стручног сарадника Установе, васпитача и родитеља чија деца полазе у школу.

Установа о свом раду и актуелним дешавањима информиче родитеље и заједницу путем веб сајта установе, фејсбук групе за родитеље и васпитаче, а комуникација са породицама одвија се и путем других онлајн канала комуникације. Многобројне активности Установе пропраћене су и медијски, гостовањем представника Установе у телевизијским емисијама и текстовима у локалним штампаним медијима.

3. Рад са децом и породицама из осетљивих група

Један од приоритета у раду Установе је унапређивање инклузивног васпитања и образовања. Установа има Тим за инклузију који се стара о грађењу и неговању културе инклузивности и развијању инклузивне праксе. У Установи се негује клима отворености и осетљивости за инклузивност и пружање једнаких шанси за учествовање свој деци. Континуирано се предузимају активности на унапређивању компетенција за планирање и реализацију инклузивног васпитно-образовног рада организовањем едукација за васпитаче, обезбеђивањем стручне литературе и организовањем различитих облика додатне подршке деци и породицама.

Приоритети у раду Тима за инклузију су:

- Неговање инклузивне праксе путем сензибилизације и едукације васпитача, мед. сестара-васпитача, стручног сарадника, родитеља и локалне заједнице;
- Унапређивање педагошке документације везане за праћење развоја и напредовања деце;
- Подршка васпитачима у планирању и реализацији васпитно-образовног рада са децом која имају тешкоће у развоју;
- Подршка родитељима деце са тешкоћама у развоју.

Установа настоји да својим деловањем у локалној заједници афирмише доступност предшколског васпитања свој деци, а нарочито деци која потичу из осетљивих друштвених група. Породице из осетљивих група имају приоритет приликом уписа у предшколску установу, а локална самоуправа, као оснивач, се стара да буду ослобођене плаћања боравка у вртићу, или остваре право на регресирање трошкова боравка. Додатна подршка деци и породицама реализује се кроз различите облике које Установа остварује у сарадњи са партнерима на нивоу локалне заједнице: Центром за социјални рад, Друштвом дефектолога, ШОСО „Јелена Варјашки“, удружењем „Отворено срце света“, Мобилним тимом за социјалну инклузију Рома и Ромкиња, координатором за ромска питања. Дефектолози ШОСО „Ј. Варјашки“, на основу мишљења ИРК, реализују активности додатне подршке деци са сметњама у вртићима. Локална самоуправа формирала је Тим за подршку деци са сметњама у образовним установама, који чине васпитачи и учитељи

сензибилисани да у оквиру редовног васпитно-образовног рада пружају додатну подршку деци, васпитачима и породицама. У нашој установи су неколико година уназад ангажована два члана овог тима за подршку, а њихово распоређивање у одређене вртиће зависи од броја евидентиране деце са потребама за додатном подршком.

Од 2018. год. наша установа је укључена у реализацију програма „Подршка Европске уније инклузији Рома“, на основу споразума о сарадњи који је Град Вршац потписао са Сталном конференцијом градова и општина (СКГО). Представници Установе укључени су у рад Координационог тела и Мобилног тима, који учествују у планирању и активном спровођењу мера које имају за циљ успостављање и унапређење локалних, стратешких, финансијских и институционалних механизма за инклузију и унапређење положаја Рома у локалној заједници. Број ромске деце која су укључена у ППП порастао је у односу на претходни период, захваљујући теренском раду на идентификовању деце која су стасала за ППП и непосредној подршци породицама око укључивања у систем обавезног образовања и васпитања. Планирањем и спровођењем афирмативних мера ради се на повећавању обухвата ромске деце предшколским васпитањем и образовањем и осигуравању редовности похађања ППП.

Установа настоји да својим укупним деловањем и иступањем у јавности емитује поруку о доступности своје подршке и отворености за сву децу из локалне заједнице. Вртић, као место заједничког живота и одрастања деце и одраслих, пружа подршку целовитом развоју детета, васпитној улози породице и укључивању деце и одраслих у друштвену заједницу. Препознавањем потреба деце и породица и адекватним реаговањем, Установа кроз своје програме пружа различите врсте подршке усмерене на добробит детета.

4. Транзиција и континуитет у образовању

Транзициони периоди представљају временске периоде током којих дете доживљава промену због преласка са једног на други ниво васпитања и образовања. Они обухватају неколико месеци пре преласка на следећи ниво и неколико месеци након преласка и односе се на: први полазак у вртић/јаслице (прелазак из породице у вртић), прелазак из јаслица у вртић, прелазак из једне групе/вртића у други и полазак у школу.

Програми транзиције се пажљиво разрађују и реализују, уз уважавање перспективе детета и родитеља, подстицање партнерства и уважавање могућности и ресурса вртића, породице и заједнице.

Активности усмерене на успешно прилагођавање и добробит детета, планирају се и реализују у узајамној сарадњи са породицом, уз укључивање других стручњака и установа, уколико постоји потреба (ЦЗСР, ИРК, други вртић, школа и сл.). Обезбеђују се повољни услови за прилагођавање детета, креирањем подстицајне средине и осмишљавањем активности, уз активно присуство родитеља током првих дана боравка детета у јаслицама/вртићу, поштовање индивидуалног ритма детета и постепено одвајање од родитеља.

Програми адаптације деце на јаслице/вртић доносе се у партнерству са породицом, уз уважавање јединствености детета, његових навика и потреба, и пружање подршке

породици и деци. Након уписа деце у јаслице, у јуну сваке године, организује се заједнички састанак мед. сестара-васпитача, васпитача који раде у јаслицама и стручног сарадника са родитељима који су први пут уписали децу у јаслице. Циљ оваквог вида подршке родитељима је њихово благовремено упознавање са процесом адаптације, могућим током и факторима који утичу на адаптацију деце и породица и мерама које имају за циљ да овај процес учине лакшим и успешнијим. Смисао заједничког боравка деце и родитеља током првих дана у вртићу је у томе да прелазак детета у нову средину има ослонац у ономе што му је блиско и познато, да нову средину упозна уз подржавајуће присуство особе за коју је везано и коју познаје. То је период у коме се активно прилагођавају и одрасли и деца, јер се кроз узајмне интеракције креира нови контекст у коме се моделују узајмна очекивања, утврђују рутине и успостављају обрасци понашања. Због тога је овај период посебно значајан и важно је да буде добро испланиран, а истовремено врло флексибилан. Посебна пажња поклања се стварању поверења и добре сарадње са породицом, јер је то темељ квалитетних, узајамно уважавајућих односа и партнерства са породицом.

Једна од важних активности у овом периоду је и грађење идентитета групе, како би дете препознало сличности које га повезују са групом, доживело групу као своју и осетило сигурност, блискост и припадање. Дете такође уочава различитост и препознаје себе као јединствену и непоновљиву особу, која је вредна сама по себи и значајна као појединац, а истовремено и као члан својих група (породица, вршњачка група у вртићу, итд.)

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и школског система, као претпоставке остваривања континуитета у васпитању и образовању деце. Због тога овај транзициони период представља заједничку одговорност вртића, школског система и породице како би се олакшао прелазак детета у ново окружење. Циљ је обезбеђивање континуитета квалитетног физичког и социјалног контекста за развој и учење кроз холистички приступ детету, уз уважавање индивидуалних карактеристика и права сваког детета.

Деца предшколског узраста и њихове породице се, током припремног предшколског програма, упознају се са особеностима школског система. У години пред полазак у школу сарадња Установе и основних школа се континуирано одвија. Посете школама, праћење наставе током школског часа и заједничке манифестације предшколаца са децом школског узраста чине саставни део овог транзиционог периода. Такође, родитељи деце припремног предшколског програма имају прилику да на заједничком састанку са васпитачима и стручним сарадником дискутују важне аспекте транзиције, као и да се упознају са изазовима које полазак у школу доноси.

Када су у питању деца из осетљивих група, трудимо се да одржимо континуитет и уважавамо сложеност транзиције између школског и предшколског система. Како унапређење инклузивности образовања има приоритет у Установи, настојимо да са породицама, васпитачима и представницима школе заједно планирамо процес преласка из вртића у школу. Заједно са породицом детета разматрамо у којој мери би документација која постоји, у виду педагошког профила, мера индивидуализације, или индивидуалног плана подршке, била од користи за креирање подстицајног окружења и ситуација у школи. Заједно са родитељима као партнерима креирамо праксу која се уз њихову сагласност преноси и у школски систем и има позитиван ефекат на учење и развој детета.

IV. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Кључна подручја за развијање заједнице рефлексивне праксе и професионално оснаживање у нашој установи одређена су у складу са новом концепцијом Основа програма предшколског васпитања и образовања – „Годинама узлета“ и разрађена кроз циљеве нашег Развојног плана за период 2021-2026. Процес обука и имплементација нових Основа програма биће основа за даље развијање заједнице рефлексивне праксе и професионално оснаживање васпитача и стручних сарадника. Заједнице учења ће се креирати тако да подрже процес имплементирања нових Основа програма и развијају се уживо и онлајн. У заједницама учења практичара, сви узимају учешће. Учење се организује око релевантних питања, проблематике из праксе и истраживања која покрећу практичари, или узимањем учешћа у истраживањима, пројектима и процесима заједно са релевантним установама.

Рефлексивност практичара је основ развијања програма и праксе. Наша Установа континуирано гради и негује културу лидерског деловања свих запослених на свим професионалним позицијама. Усмерени смо на унапређивање квалитета васпитно - образовне праксе и развој улоге професионалца као заступника значаја раног развоја и квалитетног предшколског васпитања и образовања. Оваква слика о лидеру у вртићу свој одраз има у виђењу детета као компетентне особе, вртића као места живљења и заједничког грађења програма уз учешће свих: деце, родитеља, породице и локалне заједнице.

Хоризонталне размене и истраживања практичара су основни ослонац развоја праксе и грађења односа заснованих на поверењу, уважавању, размени и узајамној подршци. У установи се реализују различити начини планирања и остваривања хоризонталног учења и истраживања практичара, чиме континуирано преиспитујемо теоријска и практична полазишта и сопствене праксе у дијалогу са колегама, породицом и децом. План стручног усавршавања реализоваће се и кроз рад Васпитно–образовног већа и стручних актива. Годишњим планом стручног усавршавања планирамо и редовно стручно усавршавање васпитача, медицинских сестара - васпитача и стручних сарадника и сарадника путем акредитованих семинара. Осим наведеног, учествоваћемо у програмима стручног усавршавања на различитим интернет платформама (Etwinning, EPALe i Schooleducation gateway...), као и похађањем онлајн предавања, конференција и обука.

Похађани семинари се реализују и презентују у вртићима, на активима Установе, на стручним сусретима васпитача и медицинских сестара васпитача. Наставићемо са богатом праксом хоризонталних размена и у наредном периоду, јер овај вид професионалног оснаживања има вишеструке ефекте на квалитет рада и јачање компетенција. Једна од области која за већину васпитача и мед. сестара-васпитача предствља велику новину јесте употреба веб алата у васпитно-образовном раду, што отвара потребу за организовањем различитих облика усвајања и унапређивања дигиталних компетенција порактичара.

У Установи се креирају различите прилике за професионални развој свих запослених (учешће у пројектима, деловање у стручним удружењима, хоризонтално и вертикално стручно усавршавање, разрада индивидуалних планова стручног усавршавања у складу са индивидуалним потребама сваког практичара и сл.). Учествојемо на релевантним стручним скуповима, за које се тимски припремају презентације радова наших вртића, ангажовањем на промовисању права детета и породице и промовисањем значаја предшколског васпитања и образовања. Установа и сви запослени заговарају значај раног образовања у партнерству са локалном заједницом, развијајући и ширећи понуду програма (диверсификовани програми, програми подршке деци са тешкоћама у развоју и др).

2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Вредновање квалитета рада Установе врши се кроз спољашње вредновање квалитета рада установе и самовредновање. Екстерно вредновање квалитета рада Установе је реализовано у априлу 2018. године. На основу оцене стања у Установи коју је образложио Тим за спољашње вредновање, израђен је план за унапређивање рада Установе. Самовредновање као реалан процес доноси ефекте кроз подстицање добре праксе, помагање запосленима да препознају сопствене вештине и стручност и омогућава заједничко учење и професионални развој. Спроводи се кроз кључне области дефинисане Правилником о стандардима квалитета рада установе. Циљ процеса и рада на овим областима самовредновања је *грађење квалитетне праксе* предшколске установе као заједнице учења и реалног програма васпитно-образовног рада са децом са једне стране, и *афирмација предшколског програма Установе* у друштвеној и професионалној заједници, са друге стране.

Веома је важна комуникација између Тима за самовредновање на нивоу Установе са тимовима који су формиран на нивоу појединачних вртића (заједнички чине проширени тим за самовредновање). У Тимовима за самовредновање вртића сагледава се сопствена пракса која води ка унапређењу у грађењу културе вртића, развијању реалног програма и подржавања дијалога са родитељима и децом кроз критички приступ пракси и отвореност за преиспитивање и промену. На тај начин сваки вртић донекле развија сопствену праксу базирану на својим специфичностима. На почетку сваке радне године фокус стављамо на једну од кључних области. Акциони план обухвата ослушкивање заједничких потреба породице, предшколске установе, увида из праксе, специфичности вртића, породица деце, као и заједничког контекста учења.

Акциони план садржи активности, носиоце и време реализације. У оквиру активности спроводи се континуирано информисање, креирање различитих облика и могућности рада свих интересних група у процесу самовредновања у установи. На овај начин, васпитач из улоге рефлексивног практичара сагледава своју праксу, детаљније упознаје како да на различите начине, својствене конкретном вртићу може да разматра индикаторе. То представља полазиште за промишљање о акцијама које ће унапредити рад вртића и сопствену праксу.

У процес самовредновања квалитета рада Установа укључује све оне којима је квалитет важан и који учествују у његовом грађењу: васпитаче, родитеље, децу, друге запослене у вртићима, представнике локалне заједнице. Конструктивни предлози проистекли из размена између интересних група представљају полазиште за израду

Годишњег плана Установе. Заједничка настојања усмерена су ка остваривању предложених мера за унапређење квалитета рада на нивоу свих радних јединица, о чему постоје писани записи (извештаји о процесу праћења квалитета рада). Евалуација спроведених мера за унапређивање квалитета рада врши се на основу извештаја, а усаглашеност планираних мера за унапређивање квалитета са проценом стања у Установи постиже се континуираном сарадњом Тима за самовредновање на нивоу Установе и Тима за развојно планирање. Дијалог два тима води ка стварању нових перспектива, као и конкретних планова за наредну радну годину.

Број: _____

Председник Управног одбора

Датум: _____

Дарко Живановић